

Kim Jong-il våger ikke

Å risikere krig, det tør Kim Jong-il. Men å innføre reformer som kan bedre forholdene for et av verdens mest undertrykte folk, ser det ikke ut til at han våger.

ANALYSE
Stein Tønnesson
Washington

Artilleribeskytningen av en sørkoreansk øy 23. november økte krigsfaren i Korea. Misforstå meg ikke: Diktatoren i Pyongyang, Kim Jong-il, ønsker ikke krig. Amerikans etterretning melder ikke om noen særlig mobilisering i Nord-Korea verken før eller etter episoden, selv om USA og Sør-Korea øver i havet utenfor. Ingen ønsker krig i Korea. Sørkoreanerne har for mye å tape. Det samme gjelder stormaktene. For Kim Jong-il vil en krig bety slutten for hans regime.

Likevel er krigsfaren nå større enn før. Hauken i Seoul, president Lee Myung-bak, fremsatte trusler i en tale alt i mai, da det sto klart at torpedoen som senket marinefartøyet Cheonan i mars, var nordkoreansk. Lee lovet at Nord-Korea skulle få betale dyrt for nye provokasjoner. Så kom provokasjonen forrige tirsdag, uten at den utløste gjengjeldelse. Den sørkoreanske forsvarsmakten ble tatt med buksa nede, og forsvarsministeren i Sør-Korea måtte gå av. Deretter lovet Lee enda en gang at neste gang skal Nord-Korea få betale dyrt. Kim Jong-il og hans sønn, den «unge generalen» Kim Jong-un, er troende til å ville vise verden på nytt at Lee ikke mener alvor. Da kan ordren om gjengjeldelse komme, og så er hundre og ett ute.

Det var en feil av Sør-Korea, Japan og USA å avslå Kinas invitasjon til krisesamtaler i Beijing denne uken. Ingen er tjent med at Nord-Korea blir ytterligere isolert. Samtaler er nødvendig for å redusere krigsfaren, og på lang sikt ønsker alle at Kim Jong-il skal reformere systemet i Nord-Korea.

Det tilhører fortiden. Det må både han og sønnen hans vite.

Folket fryser og sulter. Sykehusene har ingen oppvarming. Tomme motorveier måkes for hånd. Hvis ikke befolkningen får matvarehjelp utenfra, kan sultkatastrofen fra 1995–98 gjenta seg. Nord-Korea sluker om lag en tredel av Kinas bistandsbudsjett og bruker langt mer av sine inntekter på det militære enn noe annet land. Likevel rustet våpnene. Hæren mangler drivstoff.

Atomvåpen kan nok avskrekke andre fra å angripe, men gir ikke mat på bordet.

Hvorfor har ikke Kim Jong-il trukket den eneste mulige slutningen? Satse på kapitalismen, stimulere til markedsøkonomi, søke forskning med Sør-Korea, tiltrekke seg investeringer og utnytte sin billige arbeidskraft til å produsere for eksport. Det gjorde Japan etter nederlaget i andre verdenskrig, og resultatet var et mirakel. Senere fulgte Taiwan, Hongkong, Singapore og Sør-Korea etter – Asias tigre ble de kalt. Indonesia og Thailand hadde også hell med seg. Fra 1978 var det Kinas tur, og fra 1986–87 kom Vietnam.

Men altså ikke Nord-Korea. Hvert forsøk på reform har vært avløst av ny tilstramning så snart det dukket opp problemer, og Kim Jong-il har landet på stikk motsatt prioritering av Sør-Koreas diktator Park Chung Hee i 1960- og 70-årene og Kinas Deng Xiaoping i 1980-årene. De skar ned på forsvaret for å kunne bruke knappe ressurser til å stimulere næringsvirksomhet.

Kim Jong-il har i stedet valgt prinsippet

«Militæret først!». Vi vet ikke hvor høye militærutgiftene hans er. I databasen til fredsforskningsinstituttet Sipri i Stockholm ligger tall for militære utgifter i 152 land, men rubrikken for Nord-Korea (og Zimbabwe) står tom. Det finnes anslag som sier at Nord-Korea bruker fra 20 til 40 prosent av brutto nasjonalinntekt på militæret. Det er likevel mindre penger enn i Sør-Korea, der andelen av BNI ligger godt under tre prosent.

Det mest katastrofale for Kim Jong-il må være gapet mellom Nord- og Sør-Korea. I 1961, da Park Chung Hee gjorde militærkupp i Seoul, var velstanden omtrent på samme lave nivå i sør og nord. Begge sider hadde strevd med gjenoppbygging etter krigen 1950–53. Park tok etter Japan, og Kim Il Sung måtte skjule for sitt folk hvor godt det gikk for søsknene i sør. I 1972, da USAs president Richard Nixon hadde besøkt Kinas leder Mao Zedong, fryktet både Park og Kim at stormaktene skulle svikte dem. Da fant de sammen og avga en erklæring om at de skulle sikte mot fredelig gjenforening. Det ble med løftet.

Senere sørkoreanske presidenter prøvde seg også med forsoning: Roh Tae-woo med sin *Nordpolitikk* på 1980-tallet, inspirert av Vest-Tysklands *Ostpolitikk*, Kim Dae-jung med «solskinnspolitikken» 1998–2003 og møtet med Kim Jong-il i juni 2000, som sikret ham Nobels fredspris.

Roh Moo-hyun besøkte Pyongyang i oktober 2007. En turistsone, en industrisone og familieforeninger fulgte, men resultatene ble likevel så magre at sørkoreanerne ble lei av solskinnspolitikken og valgte hauken Lee Myung-bak i desember 2007. Det var ubetenksomt. Resultatet var at Nord-Korea ble avskåret fra forsyninger, at familieforeningene og annet samkvem tok slutt. Kim Jong-ils forutsigbare reaksjon var rakettutskytinger, prøvesprengninger, drap på en sørkoreansk turist, senkning av Cheonan og nå altså også artilleribombardement. Det kan virke som tiden har stått stille siden våpenstillstanden i 1953.

Uppopulært regime: En sørkoreansk krigsveteran demonstrerer Jong-il og hans sønn Jong-un.

Imens har økonomien forfalt enda mer i nord. Sentrale planleggningssystemer fungerer ikke lenger. Svarte markeder har overtatt. Kinesernes forsøk på å få Kim Jong-il til å lære av deres eksempel, har båret lite frukt. De ulike delene av statsapparatet livnærer seg på statlige handelsfirmaer, som driver sine lyssky affærer og betaler avgifter til Kim Jong-il personlig. I fjor forsøkte regjeringen seg på en vanvittig valutareform, som gjorde mange menneskers sparepenger verdiløse over natten. Deretter ble mannen bak reformen straffet.

Hvorfor tolererer nordkoreanerne Kim Jong-ils regime? Svaret er trolig en blanding av systematisk undertrykkelse og religiøs hengivelse. Ikke det at folk ikke vet innerst inne at noe er riv ruskende galt. Men de bærer på en stolthet over sitt land, dets leder – og hæren. Propagandamakerne vet nok hva de gjør når de sprer et rykte om at Kim Jong-un, den

Utenriksanalyse: Når sikkerhetspolitikk ikke er viktig

ALF HÅKON HOEL Regionaldirektør ved Havforskningsinstituttet i Tromsø. alf.haakon.hoel@imr.no

USA har liten tyngde som politisk aktør i Arktis.

I 1867 kjøpte USA Alaska fra Russland for syv millioner dollar. Takket være denne gode handelen er USA en arktisk stat. Men mens USA ellers er en global stormakt, spiller landet andrefiolin i nord. Her er det for tiden særlig Russland og Norge som setter den internasjonale dagsordenen med nye grenser, tilrettelegging for økonomisk aktivitet og banebrytende ressursforvaltning. Sikkerhetspolitikk er knapt nok et tema. Årsaken til den

beskjedne rollen USA spiller, er å finne i motsetninger i amerikansk innenrikspolitikk.

Det mest spektakulære utviklingstrekket i Arktis er reduksjonen i havis i det sentrale polbassenget. Isdekket er i dag flere millioner kvadratkilometer mindre sommerstid enn det var for noen tiår tilbake. Dette skyldes i hovedsak den globale oppvarmingen. USA står sammen med Kina for de største utslippene av drivhusgasser i verden. Landet er således en av de viktigste bidragsyterne til den globale oppvarmingen og dermed nedsmeltingen av polisen.

Samtidig har ikke USA vært villig til å slutte seg til internasjonale avtaler om begrensnings av utslipp av klimagasser, og det er lite som tyder på at dette vil endre seg i nær fremtid, selv om USA deltar ved forhandlingsbordet på FNs klimakonferanse som nå pågår i Cancún i Mexico. De øvrige arktiske landene har sluttet seg til Kyoto-protokollen, som regulerer industrialiserte lands utslipp av klimagasser. I Cancún er det meningen at verdens land skal komme nærmere en fornyet avtale om klimautslipp.

En annen viktig utvikling i Arktis er avklaring av en rekke havrettslige spørsmål,

blant annet fastsettelse av yttergrensene for kontinentalsoklene. Dette arbeidet skjer etter prinsipper og prosedyrer som er fastlagt i FNs havrettskonvensjon av 1982, som i dag har 161 medlemsstater. USA har til nå ikke sluttet seg til konvensjonen. Dermed står landet på sidelinjen i spillet om den internasjonale havrettsutviklingen.

Riktignok anser USA Havrettskonvensjonen som folkerettslig sedvane. Men på grunn av manglende tilslutning til konvensjonen kan ikke USA delta i de organene den oppretter, som for eksempel FNs kontinentalsokkelkommisjon. De